

IVANOVO OTKRIVENJE

Radna zajednica profesora Novog zavjeta
njemačkog govornog područja
Fulda, 21. – 25. veljače 2011.

Mario CIFRAK

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb
mario.cifrak@ofm.hr

Radna zajednica profesora Novog zavjeta njemačkog govornog područja imala je svoje zasjedanje ove godine od 21. do 25. veljače u Fuldi (Bonifatiushaus). Tema ovogodišnjeg susreta bila je *Ivanovo Otkrivenje*. Prvo predavanje održao je prof. dr. Stefan Pfeiffer pod naslovom *Der Kaiserkult Ende des 1./Anfang des 2. Jh. in Kleinasien*. To je bilo predavanje koje je dovelo do važnih korekcija u sljedećim predavanjima. Prvo što je, po autoru, upitno u carskom kultu koji podrazumijeva hram, oltar, svećenike, proslave, jest pitanje jesu li to uopće rimski carevi tražili od svojih podčinjenih. Zaključak je da oni nisu nikada zahtijevali da im se žrtvuje kao bogovima, nego se može govoriti o čašćenju careva kroz žrtve za njihovo dobro zdravlje (*vota publica pro salute principis*). Upravo to bismo mogli pronaći u Otk 13,15. Prof. dr. Martin Karrer održao je predavanje pod naslovom *Hellenistische und frühkaiserzeitliche Motive in der Apokalypse des Johannes*. Horizont Knjige Otkrivenja seže do Eufrata i Egipta. Škola povijesti religija kršćanstvo bi smjestila u taj svijet bogova, pa ono što je dobro prelazi na Krista, a što nije, bilo bi, prema tome, demonski. Treće predavanje, pod naslovom *Gewaltvortellungen der Offenbarung des Johannes*, održao je prof. dr. Moisés Mayordomo. Vrijeme nastanka Otkrivenja pretpostavlja neku krizu u vrijeme mira ili bi se moglo govoriti o progonstvu. Vjerojatno je riječ o lokalnoj opasnosti. Napetost između lokalne vlasti i Rimskog Carstva. Na

Istoku postoji kult kralja u gradovima. Vidjelac Ivan se suočava s opasnostima koje prijete kršćanima unutar zajednice (nikolaiti). Potom je uslijedilo četvrto predavanje, prof. dr. Stefana Schreiber *Die Dämonisierung der römischen Kultur als narrative Strategie in der Offenbarung des Johannes*. Prvi je dio bio posvećen demonizaciji u literaturi ranog principata (npr. Horacije prikazuje Kleopatru kao *fatale monstrum*, od. 1,37 ili Lukan prema kojemu je Cezar uzrok građanskog rata, bell. 1,143-157). S obzirom na apokaliptičku literaturu, vidimo već u Dn 7 prikaze životinja (lav, medvjed, pantera) i strašnog monstruma, zatim u 4 Ez 11,1 – 12,34 nalazimo viđenje orla. U drugom dijelu predavač se bavio demonizacijom u Ivanovu Otkrivenju. Tu su demonizirane figure: životinja i bludnica (Otk 13,1-8.11-17; 17 – 18). Dešifriranjem demoniziranih figura otkriva u prvoj životinji cara, carsku obitelj i ostatke političke elite, druga životinja društvenu prisutnost prve životinje: u carskom kultu, u trgovini i gospodarstvu, a bludnica Babilon bila bi gospodarska elita Rima. Dakle kršćani su suočeni s atraktivnošću rimske kulture, zatim s nikolaitima i njihovom atraktivnošću u vlastitim redovima. Odmak od toga autor Otkrivenja vidi u demoniziranju Rima i njegove kulture pozitivnim slikama Jaganjca i nebeskog Jeruzalema.

Na zasjedanju se radilo i u seminarima koje su na temu Knjige Otkrivenja vodili prof. dr. Martin Shtowasser (Otk 2 – 3), prof. dr. Konrad Huber (Otk 12 – 14), prof. dr. Silvia Pellegrini (Otk 17 – 18) i prof. dr. Beate Kowalski (Otk 20 – 21). Ja sam kao jedini sudionik zasjedanja iz Hrvatske sudjelovao u radu seminara pod vodstvom S. Pellegrinija. Evo ukratko do čega smo došli u svojem radu. *Bit teksta*: Glavni grad Rimskog Carstva je kao pojava sotonskih sila određen za uništenje. Sam đavao će ga uništiti pomoću svoji zemaljskih zastupnika (Rimskog Carstva), kako se to od njega i očekuje. Otkrit će da je sve što ima i sva njegova vladavina prijevara: đavao daje vlast na određeno vrijeme, a neprijatelje i smrt zauvijek. U imanju i vlasti skriva se đavolska prijevara. Bludnica je simbol za sudbinu svih koji se daju da ih đavao zavede. Tu se može otvorenim očima prepoznati takva sudbina i od nje se na vrijeme udaljiti. *Kritičko vrjednovanje teksta*: Te kršćanske zajednice kao i autor Otkrivenja trpe političku, društvenu i gospodarsku zapostavljenost, jer se protive carskom kultu a time *Imperium Romanum* kao đavolskom. Ono što je u tome toliko đavolsko, ne saznajemo. Nepripravnost životinje nije tema, kao što i bogatstvo i trgovina nisu sadržaj bludništva. Ne kritizira se gospodarski sustav, nego Rimljani kao oni koji se protive Bogu i koji su gospodari takva sustava koji traži »klanjanje« (usp. Otk 14,11). Čini se da je riječ o mudrom pobijanju moćnika kritikom političkog programa. Istraživanje stvarne političke i društvene situacije (carskog kulta) može nam dati uvid u pravi pritisak kojem je zajednica bila izložena. No

zasad se ne može sa sigurnošću reći koji bi to pritisak Rima bio. Utoliko bi se moglo govoriti o samostigmatizaciji. Za denunciranje odgovorna bi mogla biti sinagoga zajednica. Osveta i zadovoljština također su dio toga teksta i teško se mogu uskladiti s porukom evanđelja. *Zaključne teze:* Ivanovo Otkrivenje je parenetski i ujedno borbeni spis. Glavni njegov interes je pokazati konačnu pobjedu kršćana, kozmičku: u prostoru i vremenu, kao pobjedu Božju po Isusu Kristu. U toj nakani kolidira s temeljnom porukom ljubavi prema neprijateljima, onom koja je bezuvjetna, utemeljena na Kristovoj smrti i uskrsnuću i koju evanđelje naviješta. Očekivana pravednost postavljena je kao zadovoljština (npr. Otk 6,10; 14,10s; 16,6; 18,6-7a; 20,10). Put prihvaćanja Otkrivenja među kanonske spise nije bio lak, a tome u prilog govorele bi i spomenute činjenice. Povijest učinaka pokazuje opasnost Knjige: nijedna novozavjetna knjiga nije toliko korištena za borbene ciljeve kao Otkrivenje. Prva zadaća egzegeta time je zadana: osvijetliti opravdani kanonski karakter spisa i pokazati njezin doprinos novozavjetnoj teologiji. On se prvotno sastoji u izričitoj utjesi i ohrabrenju za odluku da se bude na Božjoj strani na temelju vlastite vjere i svjesnom podnošenju svih posljedica, sve do mučeništva, u uvjerenju da će Bog provesti svoju neograničenu moć.

Gost na zasjedanju bio je prof. dr. Otto Böcher, koji je održao večernje predavanje na temu *Die Apokalypse des Johannes in der Kunst* u zgradi Teološkog fakulteta kao domaćina susreta. Sudionike je primio i biskup Fulde msgr. Heinz Josef Agermissen, s njima je slavio sv. misu te ih zadržao na zajedničkoj večeri u Bogoslovnom sjemeništu. Jedno poslijepodne posjetili smo i grad Geisu na samoj bivšoj granici BRD i DDR, te doznali od tamošnjeg župnika mnogo o vremenu komunizma i granici Zapada i Istoka na *Point Alpha*, na koji danas upozorava znakoviti križni put kao *Weg der Hoffnung*.